

27 травня 2009 р. в Науково-дослідному інституті українознавства Міністерства освіти і науки України відбулося друге в 2009 р. засідання загальноінститутського методологічного семінару. Розглянуто тему: **«Понятійно-термінологічні основи розвитку українознавства»**.

В роботі семінару взяли участь і кваліфіковані науковці-українознавці, і початківці, серед них: директор НДІУ доктор філологічних наук, професор Кононенко П.П., заступник директора з наукової роботи, кандидат філософських наук, доцент Кононенко Т.П., завідувач відділу історичних та теоретико-методологічних проблем українознавства кандидат історичних наук, доцент Токар Л.К., провідний науковий співробітник, доктор історичних наук, професор
Калакура
Я.С., провідний науковий співробітник, доктор історичних наук, доцент
Бевз
Т.А.

В організаційному й технічному забезпеченні роботи семінару взяли участь: вчений секретар Істоміна Н.М., науковий співробітник відділу історичних та теоретико-методологічних проблем українознавства Краснодемська І.Й., науковий співробітник відділу етнології
Чирков
О.А., працівники відділу інноваційних досліджень.

У світлі зазначеної теми було обговорено низку важливих для розвитку українознавства термінів, зокрема: теорію і концепцію українознавства, українознавство і україністику, україніку, історіографію українознавства, джерела українознавства, зв'язки українознавства з іншими науками, терміносистему українознавства, термінологічне планування й стандартизацію в українознавстві, а також інші ключові питання термінологічних проблем українознавчої науки.

Кононенко П.П. проінформував про відповідальні завдання, що стоять перед інститутом,

з огляду на суспільно-історичну спадщину, сучасні суспільно-історичні тенденції і стан національної освіти (українська мова, гуманітарні навчальні курси втрачають свої позиції в освіті, незавидне становище української мови в Інтернеті, в підприємницькому середовищі тощо).

Кононенко Т.П. обґрунтував необхідність зосередитися на категоріях «теорія українознавства» та «концепція українознавства», щоб результати обговорення стали методичним і дидактичним матеріалом для працівників інституту; констатував недостатню розробку і певне неузгодження теоретичних підвалин українознавства.

Токар Л.К. окреслив коло важливих для розвитку українознавства понять, розповів про роботу відділу з формування «наукового інструментарію українознавця», представлено на сайті інституту, про укладання понятійно-термінологічного довідника «Українознавство».

Калакура Я.С. докладно розкрив зміст понять «історіографія українознавства» та «джерельна база українознавства», зазначив, що останнім часом вживається новий термін – «джерельний комплекс».

Бевз Т.А. висловила своє бачення проблем, які є в галузі теорії українознавства, звернула увагу на теоретичні проблеми дисертаційних робіт з українознавства, запропонувала на Міжнародному конгресі з українознавства порушувати суспільно значущі проблеми.

До доповідачів у наукового співробітника Федоренка О.А. та в інших присутніх виникло чимало питань, на які прозвучали кваліфіковані відповіді. Серед розглянутих термінів є багато таких, що потребують подальшого обґрунтування, уточнення. Природно, що семінар мав цікаву дискусійну складову.

Терлецький В.М., старший науковий співробітник, порушив проблему перекладності українських термінів, серед них: «самопізнання», «світогляд», «часопростір».

При термінотворенні слід враховувати можливість адекватного перекладу на інші мови і прагнути обрати оптимальний з цього погляду варіант терміну, якщо є вибір. Серед

дискусій, що відбулися, одна стосувалася проблеми перекладу назви науки «українознавство» на іноземні мови, зокрема на англійську.

Завідувач відділу порівняльних досліджень Наливайко С.І. звернув увагу присутніх на те, що українознавство в багатьох англомовних країнах позначається як «українські студії» і запропонував, зважаючи на вимогу трансляційності, запровадити неологізм – «українологію».

Кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник Зарецький О.В. зазначив, що попри певну усталеність таких термінів як «українознавство», «україніка», «україністика» вони входять у асоціативно-дериваційні ряди, що дає певні конотації і може викликати смислові зсуви у мовця. Такі слова, як «українологія», «українські студії» є нетермінологізованими і можуть бути визначені як неологізми.

«Українознавство» («українознавець») – правознавство, шевченкознавство, народознавство, сходознавство, ґрунтознавство тощо.

«Україніка» (не утворює) – ботаніка, синоніміка, біоніка тощо.

«Україністика» («україніст», «конгрес україністів») – логістика, лінгвістика, гімнастика тощо.

Суперечливими є ряди термінів «україніка», «україністика», які містять як назви наук, так і слова з іншими значеннями. «Українознавство» є достатньо термінологізованим, бо входить у досить однорідний ряд.

Чирков О.А. зауважив, що практика використання у термінотворенні грецьких і латинських слів, чи їхніх складових є загальноприйнятою. Переклад «українознавства» як «українологія» для англомовного читача є зрозумілим за аналогією до інших

наук – як наука про Україну, українців, українство.

Кононенко Т.П. з цього приводу зазначив, що «українознавство» вже запроваджується в англійську мову (подається шляхом транслітерації), а вживання інших назв при перекладі можливе як синонімів.

Засідання методологічного семінару дало змогу з'ясувати певні теоретичні питання українознавства, що стосуються засадничих категорій; висвітлило проблеми, наявні в термінологічній роботі інституту; допомогло краще спланувати подальшу науково-дослідну й науково-методичну роботу в НДІУ.

Наприкінці червня (дату буде визначено пізніше) планується наступне засідання загальноінститутського методологічного семінару, на якому обговорюватимуться дві проблеми: 1) «**Теорія і концепція: загальнонаукове і українознавче розуміння**». 2) «**Геополітична складова терміносистеми українознавства**»

Чирков О.А., науковий співробітник відділу етнології НДІУ.